

ערכים ואמצעים בלמידה פעילה וחברתית

תקציר

קורס מדעי-המחשב של המכינה של האוניברסיטה העברית הוא קורס שמועבר מזה שנים בפורמט של שיעורים פרונטליים ותרגילים להגשה. בשנה האחרונה הקורס שינה את פניו באופן מהותי, כשבבסיס השינוי עומדים ערכים המקדמים למידה חברתית ופעילה על ידי הסטודנטים. העברת הזרקור ללמידה וללומדים דרשה התאמה ורענון של אמצעים וסביבות למידה.

מילות מפתח: למידה פעילה, למידה חברתית, תיאור מקרה

מבוא

קורס מדעי-המחשב במכינה הקדם-אקדמית של האוניברסיטה העברית הינו קורס שנתי בן 12 שעות שבועיות, הנלמד בקבוצה קטנה. הקורסים במכינה הינם קורסים פרונטליים, המתאפיינים ביחס אישי, גישה מטפחת ומקדמת מצוות המורים. להלן יתואר מהלך השינוי של אמצעי ההוראה בקורס מדעי-המחשב, מהלך שהתרחש מכוחו של משב הרוח המהפכני של תקופת הלימודים מרחוק, ובבסיסו עמד בירור אודות הערכים של המכינה ושל המרצה בקורס.

ערכים ואמצעים בלמידה פעילה וחברתית

קורס מדעי-המחשב במכינה של האוניברסיטה העברית מתנהל מאז ומעולם כקורס פרונטלי, ובו שיעורים ותרגילי בית. במהלך חופשת הקיץ 2020 התבהר כי הלימודים מרחוק, שנתפסו בסמסטר אביב 2020 כחד-פעמיים, עשויים ללוות את שנת הלימודים 2020-2021 כולה. המחברת ראתה בדבר הזדמנות לפתוח מחדש כמה מהדברים המובנים מאליהם, ולבדוק דרכים אחרות לנהל את הקורס.

תהליך השינוי התחיל בחידוש של מטרות הקורס כחלק מהלימודים במכינה. תעודת המכינה קובעת את אפשרויות הקבלה של הסטודנטים/יות לתארים השונים, אך המכינה איננה שלב ממיין גרידא. המכינה מיועדת לתת הזדמנות של ממש לצעירים ולצעירות לבנות את עצמם מחדש כאנשים לומדים. מכאן, שערכם של חומרי הלימוד גדול מהתוכן הקונקרטי שבהם: חשיבותם נעוצה באתגרים שהם מעמידים בפני הסטודנטים/יות, ובהזדמנויות להתפתחות שהם מאפשרים.

השלב הבא בתהליך היה פירוק של מטרות הקורס לאוסף של ערכים שצריכים להתקיים במרחב הכיתה, כך שמטרות הקורס יוכלו להיות מושגות. רשימת הערכים הוצגה בפני הסטודנטים/יות כחלק מהשיעור הראשון, כהתחייבות כבדת משקל מצד המרצה מחד וכתיאום ציפיותיה מהסטודנטים/יות מאידך. לדוגמה, ביקורתיות מחייבת את הסטודנטים/יות להשמיע ביקורת ולתת דעתם לביקורת של אחרים, ומחייבת את המרצה להשמיע ביקורת כך שתישמע, אך גם לאפשר ביקורת כלפיה.

לבסוף נבחרו לקורס כלים פדגוגיים וטכנולוגיים, שנבחרו או עוצבו כך שיתאימו לאוסף הערכים ויתמכו בו. לדוגמה, הביקורתיות מתקיימת במספר מנגנונים שונים של משוב, לעיתים אנונימי ולעיתים מזוהה, אישי, קבוצתי או כיתתי, מוזמן או ספונטני, לעיתים נוגע לתוכן ולעיתים לענייני הקורס בכללותם. השיח בכיתה מתנהל בשרת אינטרנטי של האפליקציה Discord, שתומך בשיתופי פעולה ובנוי כך שיקדם את האווירה הרצויה בקורס. הקורס נבנה כך שמספר השיעורים הפרונטליים הצטמצם משמעותית, והם פינו את מקומם ליחידות של למידה עצמאית ומונחית מסוגים שונים, תירגול והעמקה בצוותים.